

Aktstykke nr.

Folketinget -NaN

Uddannelses- og Forskningsministeriet. København, den 25. september 2024.

- a. Uddannelses- og Forskningsministeriet anmoder om Finansudvalgets tilslutning til at ophæve det danske betalingsloft på 1,0 pct. af driftsudgifterne til Den Europæiske Fri-Elektron Røntgenlaserfacilitet (EuXFEL) fra og med 2025. Betalingsloftet var en forudsætning i en dansk deklARATION indgået ifm. den internationale konvention for EuXFEL i 2009. Forslaget medfører ikke udgifter i finansåret.
- b. Danmark underskrev den 30. november 2009 en international konvention om etablering og drift af EuXFEL. EuXFEL er en forskningsfacilitet, der giver forskere adgang til en kraftig røntgenlaser. Danmark underskrev traktaten med deklARATION om, at der samtidigt indførtes et betalingsloft for det danske bidrag på 1,0 pct. af driftsudgifterne, svarende omtrentligt til den danske ejerandel. Betalingsloftet blev i 2009 tiltrådt af Finansudvalget med akt. 129 af 27. maj 2010 som en del af spørgsmålet om Danmarks samlede bidrag til EuXFEL. Medlemslandene har siden vedtaget en fordelingspolitik, hvor 50 pct. af medlemslandenes bidrag bestemmes af ejerandel, og 50 pct. bestemmes af anvendelse af faciliteten.

Betalingsloftet medfører, at Danmark ikke kan efterleve fordelingspolitikken. Danske forskere har i perioden 2019-2023 gennemsnitligt anvendt 2,0 pct. af facilitetens eksperimenttid. Uddannelses- og Forskningsministeriet vurderer, at den danske anvendelse vil blive ved med at overstige 1 pct. fremadrettet. De øvrige medlemslande vil dermed i praksis komme til at finansiere dele af den danske anvendelse. Det tyske uddannelsesministerium har kontaktet Uddannelses- og Forskningsministeriet med et eksplicit ønske om afskaffelse af det danske betalingsloft. Frankrig er det eneste andet medlemsland, der tidligere har haft en lignende deklARATION, men denne er afskaffet i 2024. Uddannelses- og Forskningsministeriet forventer, at hvis det danske betalingsloft fastholdes på EuXFEL, kan det skade de danske forhandlingsmuligheder ved andre internationale forskningssamarbejder. Derfor anmodes om Finansudvalgets tilslutning til, at betalingsloftet afskaffes.

Ved afskaffelse af betalingsloftet opstår en risiko for udsving i Danmarks bidrag til faciliteten grundet varierende anvendelse. For at imødegå denne risiko har Uddannelses- og Forskningsministeriet indhentet et tilsagn fra EuXFEL's ledelse om, at Danmark kan sætte en maksimal dansk anvendelse af faciliteten. Uddannelses- og Forskningsministeriet vil på den baggrund tage initiativ til at begrænse den danske anvendelse af EuXFEL, således at det danske bidrag maksimalt kan andrage 2,0 pct. af det årlige driftsbudget for EuXFEL. Uddannelses- og Forskningsministeriet bemærker,

at anvendelsesloftet reguleres af facilitetens adgangspolitik og dermed ikke er fastsat direkte i traktataftalen ligesom det nuværende betalingsloft. Det medfører, at anvendelsesloftet i teorien kan fjernes, hvis 77 pct. af stemmerne i EuXFEL's Council stemmer for at ændre adgangspolitikken, hvilket vurderes usandsynligt.

Det årlige danske bidrag vil med de nuværende forudsætninger kunne stige fra 13,1 mio. til op til 22,4 mio. kr. ved ophævelse af betalingsloftet og samtidig indførelse af det foreslåede anvendelsesloft. Beløbet på 22,4 mio. kr. baseres på, at det danske bidrag maksimalt kan andrage 2,0 pct. af det årlige driftsbudget for EuXFEL. Hvis de samlede driftsudgifter i EuXFEL stiger, stiger loftet over det danske bidrag således også. Det endelige årlige bidrag vil afhænge af den faktisk opgjorte danske anvendelsesgrad. Der tages forbehold for, at ændringer i enten størrelsen på EuXFEL's driftsbudget, valutakurser og indeksering fra år til år kan påvirke beløbet i senere år. Det bemærkes, at kontoen i 2024 blev forhøjet med 1,9 mio. kr. fra 11,2 til 13,1 mio. kr., jf. Aftale mellem regeringen, Socialistisk Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre, Dansk Folkeparti og Alternativet om fri forskning og fremtidens talentbase af november 2023. Eventuelle merudgifter i 2025 og frem søges indarbejdet på kommende bevillingslove.

- c. Aktstykket forelægges nu, da EuXFEL's medlemslande i løbet af efteråret 2024 skal træffe beslutning om driftsbudgettet for 2025, herunder størrelsen af det danske bidrag, og da Finansudvalget tidligere har været forelagt fastsættelsen af det gældende betalingsloft
- e. Under henvisning til ovenstående anmodes om Finansudvalgets tilslutning til at ophæve det danske betalingsloft på 1,0 pct. af driftsudgifterne til Den Europæiske Fri-Elektron Røntgenlaserfacilitet (EuXFEL) fra og med 2025. Forslaget medfører ikke udgifter i finansåret.
- f. Finansministeriets tilslutning foreligger.

København, den 25. september 2024

CHRISTINA EGELUND

/ Annemarie Falktoft

Til Finansudvalget.